

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرہنگ کاربردِ خدمت
دیشادمان حرم مطہر رضوی

سید محمود کاسیر نیک

دکتر امیر سلمان رحیمی

اصغر ارشاد سرابی

سرشناسه: گلابگیرنیک، سید محمود، ۱۳۱۹ -

عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ کاربردی خدمت : ویژه خادمان حرم مطهر رضوی / محمود گلابگیرنیک، امیر سلمانی رحیمی، اصغر ارشادسرابی.

مشخصات نشر: مشهد: ابرار اندیشه، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص.

فروست: فرهنگ کاربردی خدمت: ۱۲.

شابک : ۴۰۰۰۰ ریال ۹۶۰-۶۰۰-۷۸۵۹۷۸-۱-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : واژه نامه.

موضوع : زیارتگاه‌های اسلامی -- ایران -- مشهد -- واژه نامه‌ها

موضوع : خادمان حرم -- ایران -- مشهد

موضوع : زیارت و زائران -- ایران -- مشهد

شناسه افزوده : سلمانی رحیمی، امیر، ۱۳۴۲ -

شناسه افزوده : ارشادسرابی، اصغر، ۱۳۲۸ -

رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ ک ۸۶ ش / DSR۲۱۲۱

رده بندی دهکده : ۹۵۵/۸۲۲۰۴۳

شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۹۵۶۷۱

۱۲

● فرهنگ کاربردی خدمت

● ویژه خادمان حرم مطهر رضوی

● مولفان: سید محمود گلابگیرنیک- دکتر امیر سلمانی رحیمی - اصغر ارشادسرابی

● قطع : پالتویی

● تیراژ : یک هزار نسخه

● نوبت چاپ : اول / ۱۳۹۴

● چاپ : ابرار

● شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۵۷-۱-۲

Abzarandishe@yahoo.com

حق چاپ محفوظ است

دفتر مرکزی انتشارات : مشهد- بلوار عبدالمطلب ۳۰/۲۰- جنب پارک جواهری-

مجتمع بهشت - واحد ۲ - تلفن : ۰۹۱۵۵۱۴۵۰۱۱

فهرست

۳ پیشگفتار

۴ از واژه‌نامه تا فرهنگی کاربردی

۶ نشانه‌ها و علائم اختص

— مدخل‌ها

۸۹ ص	۷ الف
۱۰۰ ض	۲۸ ب
۱۰۲ ط	۳۳ ث
۱۰۴ ظ	۳۶ ت
۱۰۵ ع	۴۳ ن
۱۰۹ غ	۴۴ ج
۱۱۱ ف	۴۶ چ
۱۱۵ ق	۴۷ ح
۱۱۹ ک	 خ
۱۲۲ گ	۵۸ د
۱۲۳ ل	۶۶ ذ
۱۲۵ ا	۶۷ ر
۱۴۵ ن	۷۱ ز
۱۵۰ و	۷۳ ژ
۱۵۳ ه	۸۴ سی
..... ی	۸۲ ش

— منابعی برای مطالعه بیشتر ۱۶۲

از آن هنگام که امام علی بن موسی الرضا (ع) در واپسین روز ماه صفر ۲۰۳ با نیرنگ مأمون عباسی به شهادت رسید؛ قریه سناباد در جوار شهر نوقان با در آغوش کشیدن پیکر مطهر آن حضرت به افتخاری بزرگ نایل شد و به مشهد الرضا نامور گردید. از آن پس، بارگاه قدسی آن امام رتوف، مطاف شیعیان جهان و غبار درگاهش سر به چشم دردمندان گردید.

در تردید، این بارگاه متبرک از همان آغاز قرن سوم هجری، به وجود حضرتش مورد توجه خاص و عام بوده و پیوسته به شکوه و آبادانی آن افزوده شده؛ اما پس از انقلاب اسلامی بیش از همه دوره‌ها، ابنیه و بیوتات حرم مطهر گسترش یافته و آستان قدس رضوی توانسته است در همه زمینه‌های فرهنگی، عمرانی، اقتصادی، صنعتی و دیگر شاخه‌ها، به پیشرفت‌های چشمگیری دست یابد.

وجود حرم مطهر امام رضا (ع) در مشهد و تعیین این شهر به عنوان پایتخت معنوی و حضور میلیونها ائمه از سراسر ایران و جهان از یک سو، و اشتیاق آنان به دانستن معارف رضوی از دیگر سو، ایجاب می‌نمود تا مؤسسات و بنیادهای فرهنگی آستان قدس، آثار ارزشمندی تألیف کنند و به این منظور تاکنون دهها عنوان کتاب در عرصه‌های گوناگون علوم و معارف اسلامی به چاپ رسانیده‌اند.

در میان آن همه اثر، جای یک فرهنگ کاربردی که بتواند به عنوان یک مرجع سهل الوصول و در عین حال موثق و به زبانی ساده و مختصر نیاز خادمان و زائران را برآورده کند، خالی بود.

مؤلفان این کتاب برای تحقق چنین هدفی، و با نظر داشت ارتباط نزدیک زائران محترم با خدام این بارگاه ملکوتی، بر آن شدند تا با پشتوانه علمی و تجربیات سالیان دراز خود در آستان قدس رضوی و بهره‌مندی از تحقیقات میدانی و کتابخانه‌ای مجموعه‌ای را

مشمول بر واژه‌ها، اصطلاحات، اماکن متبرکه و مشاهیر مدفون در حرم رضوی، متناسب با نیاز خادمان فراهم آورند تا مرجعی برای آنان و حتی زائران باشند.

هرچند این آرزو با عنایت پروردگار برآورده شد، اما باور داریم که این تألیف پایان کار نیست، و با رشد و توسعه فزاینده تحولات و توسعه سازمان‌ها و اماکن آستان قدس رضوی، محتاج تجدید نظر خواهد بود و لزوماً خادمان گرامی در آینده به اطلاعات گسترده‌تری نیازمند خواهد بود.

نراژه‌نامه تا فرهنگ کاربردی

در این نکته تردیدی نیست که زبان فارسی همچون شط پرشومنی است که جویبارهای بی‌شمار زبان‌ها و لهجه‌های ایرانی دیگر به آن می‌پیوندند. بستر مشترک وحدت ملی ما را در پرتو آیین تشیع، محکم و استوار نگه می‌دارد. از این رو وظیفه داریم علاوه بر نشر و اعتلای فرهنگ دیندارانه حفظ و تعالی زبان فارسی نیز که ضامن پیوند ملت ایران است، بیش از پیش کوشش کنیم.

یکی از ویژگی‌های فرهنگ‌نگاری فارسی، وابستگی به فرهنگ پردامنه دینی و آیین‌های دیرپای ایرانی است. هزاران اصطلاح و تعبیر منبعث از آداب و رسوم اجتماعی و باورهای اعتقادی وجود دارد که مهر لغت و ترکیب خورده‌اند و در نتیجه حوزه ترکیب و تعبیرات زبان فارسی را غنی‌تر کرده‌اند. این پیوند زبانی - فرهنگی نشان دهنده امتیاز فرهنگ‌نویسی است.

نکته دیگر اینکه زبان در بستر زمان، تکامل و تحول می‌یابد و واژه‌ها، تراشیده و ساییده و نرم‌تر می‌شوند و همین امر موجب شده که ضبط و ثبت واژه‌ها از طرف علاقه‌مندان به فرهنگ و زبان احساس شود.

روشن است که هر زبانی - بالقوه یا بالفعل - دارای واژگانی بی‌شمار است. از این رو در تدوین این فرهنگ به گزینش پرداخته‌ایم. همچنین زبان رسمی و معیار را مبنا قرار داده، و از آوردن واژه‌ها و

اصطلاحات محلی رایج پرهیز کرده‌ایم. در این فرهنگ خواسته‌ایم واژه‌نامه‌ای روزآمد و در عین حال مختصر فراهم آوریم، در حدی که نیاز خادمان گرامی را در دانستن برخی واژه‌ها و اصطلاحات کاربردی در محدوده حرم مطهر برآورده کنیم. سعی بر آن بوده که معنای واژه‌ها و ترکیبات و همچنین نثر بخش‌های دیگر این فرهنگ، ساده و روان باشد. در نگارش این فرهنگ، ضمن بهره‌مندی از شیوه‌نامه نگارش بنیاد پژوهشهای اسلامی، از کتاب فرهنگ املائی خط فارسی، مصوب فرهنگستان نیز غافل نبوده‌ایم.

و اما در ضمن نگارش این مجموعه، از راهنمایی‌های عالمانه، حجة الاسلام علی اکبر الهی خراسانی که خود سال‌هاست در کسوت خادم این بارگاه مصطفی‌اند و همچنین از نکته‌سنجی‌های معاونت محترم اماکن منبرک و امور زائران، جناب آقای سید خلیل منبتی و یاری یاران شفیق به‌ویژه آقایان غلامحسین تقی‌نژاد کاشانی، محمد توکلی فریمانی، روح‌الله نجبر ررستانی، داوود سلیمانی و ابراهیم عقدائی، و نیز از مساعدت صمیمانه جناب آقای حسین انصاری در چاپ اثر سپاسگزاریم، سعی‌شان مشکور باد.

در پایان، توفیقات روز افزون خدعه‌ساز صفت بارگاه منور هشتمین امام شیعیان جهان را در خدمت به این آستان مطهر و به زائران گرامی و شیفتگان اهل بیت عصمت و طهارت، از بارگاه خداوند کریم خواهانیم. امید آن داریم که به منظور تکمیل، تصحیح و استواری این خدمت ناچیز، از نظریات مشفقانه صاحب‌نظران و خدمت بارگاه رضوی بهره‌مند شویم.

و نسأل أن یوقفنا و أن یجعل هذا خالصاً لوجهه الکریم

نشانه‌ها و علائم اختصاری

در آغاز همه کتابهای مرجع همچون فرهنگها و لغتنامه‌ها به مجموعه‌ای از علائم و نشانه‌های اختصاری برمی‌خوریم که با گذشت زمان، به گونه‌ای یکسان و کلیشه‌وار رخ نموده است. اما با توجه به رویکرد فراهم آوردندگان این کتاب، کوشش شده این نشانه‌ها به حداقل ممکن کاهش یابد تا موجب سهولت استفاده از آن باشد.

- نقطه (.)، پس از حروف اختصاری مانند ش. به معنی شمسی، یا ج. به معنی جمع و مق. به معنی در برابر برای جدا کردن عدد از متن، و در پایان جمله و مدخل.

- ویرگول (،)، نشانه درنگ کوتاه، مجزا کردن گروه‌ها و کلمات جمله‌ای از هم آمیختن مفاهیم.

- نشانه ویرگول (؛)، برای درنگ طولانی‌تر از ویرگول، جدا کردن معانی یک کلمه از یکدیگر.

- دو نقطه (:)، وسیع آنچه بیان شده.

- پرانتز ()، آوردن توضیح در درون متن،

- خط تیره (-)، آوردن توضیح فرعی یا مکمل، جدا کردن

اجزاء کلمات مرکب (علمی - پژوهشی)، نشان دادن فاصله.

- سه نقطه (...)، به جای یک یا چند کلمه محذوف.

- ممیز (/)، جدا کردن روز و ماه و سال، بین صورت‌های مختلف یک کلمه.

- علامت تعجب (!)، در پایان الفاظ و جمله‌ها، که اساسات

فرد را نشان می‌دهد.

- ستاره (*)، ارجاع به زیرنویس.

- پیکان / فلش (←)، ارجاع دادن.